OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

2.6.2025

Kriminaalipolitiikka- ja rikosoikeusosasto
Erityisasiantuntija Virpi Laukkanen

Eduskunnan lakivaliokunnalle

Hallituksen esitys (HE 52/2025 vp) eduskunnalle laiksi Suomen osallistumisesta Euroopan unionin rikosoikeudellisen yhteistyön viraston (Eurojust) toimintaan annetun lain muuttamisesta

Oikeusministeriö toteaa otsikkoasiassa kunnioittavasti seuraavaa:

Hallituksen esityksellä ehdotetaan tehtäväksi Suomen osallistumisesta Euroopan unionin rikosoikeudellisen yhteistyön viraston (Eurojust) toimintaan annettuun lakiin (ns. Eurojust-laki) ne täsmennykset, jota EU:n neuvoston asetus ja direktiivi (EU) 2023/2131 edellyttävät.

EU:n rikosoikeudellisen yhteistyön viraston Eurojustin tehtävänä on auttaa EU-jäsenvaltioita torjumaan terrorismia ja vakavaa järjestäytynyttä rikollisuutta. Terrorismin torjunnan osalta keskeinen työkalu on Eurojustin terrorisminvastainen rekisteri, jonka tavoitteena on havaita terrorismirikoksista epäiltyjä vastaan eri jäsenvaltioissa käynnistettyjen oikeudellisten menettelyjen väliset mahdolliset yhteydet ja tällaisista yhteyksistä johtuvat mahdolliset koordinointitarpeet.

Eurojust-asetuksen muutoksella 2023/2131 tehostettiin terrorismirekisterin avulla tapahtuvaa terrorismirikoksia koskevaa digitaalista tietojenvaihtoa EU-jäsenvaltioiden kesken. Muutoksilla näin ollen myös kokonaisuutena vahvistettiin Eurojustin toimintamahdollisuuksia terrorismin torjunnan alalla.

Muutoksilla ensinnäkin selkeytettiin jäsenvaltioiden viranomaisten velvollisuutta luovuttaa tietoja Eurojustin terrorisminvastaiseen rekisteriin. Tämä velvoite sisältyi aiemmin neuvoston päätökseen 2005/671/YOS, mutta siirrettiin muutoksen myötä Eurojust-asetuksen 21 a artiklaan. Velvollisuutta samalla täsmennettiin siten, että aiempaa selkeämmin määriteltiin se rikosoikeudellisten menettelyiden vaihe, joissa tietoja tulee vaihtaa. Tiedottamisvelvollisuus alkaa heti oikeusviranomaisten osallistuttua tapaukseen kansallisen rikosprosessioikeuden mukaisesti.

Oikeusvarmuuden lisäämiseksi Eurojust-asetuksessa myös aiempaa yksityiskohtaisemmin määritellään ne tiedot, joita Eurojustille tulee terrorismirikoksia koskien luovuttaa. Nämä tiedot sisältyvät asetuksen liitteeseen III. Tiedot voivat kattaa myös epäillyn tunnistamiseksi tarvittavat biometriset tiedot, kuten sormenjäljet ja valokuvat (liitteen III d kohta). Tältä osin tietojenvaihdon tavoitteena on varmistaa henkilöiden luotettava tunnistaminen.

Postiosoite Postadress	Käyntiosoite Besöksadress	Puhelin Telefon	Faksi Fax	S-posti, internet E-post, internet
Oikeusministeriö PL 25 FI-00023 Valtioneuvosto Finland	Meritullinkatu 10 00170 Helsinki Finland	0295 16001 Internat. +358 295 16001	09 160 67730 Internat. +358 9 160 67730	kirjaamo.om@gov.fi www.oikeusministerio.fi www.justitieministeriet.fi

Muutoksilla myös laajennettiin ajallisesti Eurojustin mahdollisuuksia säilyttää terrorisminvastaiseen rekisteriin toimitettua tietoa, jotta eri tapausten välisten yhteyksien havaitseminen tehostuisi. Eurojust-asetuksen 27 artiklan 5 kohdan mukaisesti päätökseen saatettujen tutkinta- ja syytetoimien sekä oikeudenkäyntien osalta Eurojust voi terrorismirikoksista tuomittujen henkilöiden henkilötietojen käsittelyn lisäksi jatkaa sellaisten henkilöiden operatiivisten henkilötietojen käsittelyä, joita koskevissa päätökseen saatetuissa menettelyissä on annettu vapauttava tuomio tai tehty lopullinen syyttämättäjättämispäätös, jollei toimivaltainen kansallinen viranomainen tapauskohtaisesti toisin päätä. Tällaisia operatiivisia henkilötietoja voidaan käsitellä ainoastaan silloin, kun tarkoituksena on havaita yhteyksiä käynnissä olevien, tulevien tai päätökseen saatettujen tutkinta- ja syytetoimien välillä.

Eurojust-asetuksen muutoksella vahvistettiin yhteistyötä kolmansien maiden kanssa mahdollistamalla näistä maista tulevien yhteyssyyttäjien nimeäminen. Muutoksilla on myös selkeytetty tietosuojasäännösten soveltamista ja mahdollistetaan Eurojustin asianhallintajärjestelmän uudistaminen.

Nämä Eurojust-asetukseen tehdyt muutokset ovat suoraan sovellettavia. Muutosten johdosta Eurojust-lain 6 ja 8 §:iin ehdotetaan kuitenkin tehtäväksi joitakin teknisluonteisia täsmennyksiä.

Lausuntokierroksen jälkeisessä jatkovalmistelussa katsottiin lisäksi tarpeelliseksi täsmentää Eurojust-lain 6 ja 8 §:iä henkilötietojen suojaa koskevien säännösten osalta. Kansallisia yhteyshenkilöitä ja koordinointia koskevan Eurojust-lain 6 §:n 2 momenttiin tehtävällä täsmennyksellä pääsy biometrisiin tietoihin rajattaisiin kyseisten henkilöiden Eurojust-asetuksessa säädettyjen tehtävien kannalta *välttämättömiin* tietoihin.

Eurojust-lain tietojen toimittamista kansalliselle jäsenelle koskevaa 8 §:n 1 momenttia täsmennettiin mainitsemalla siinä nimenomaisesti ne kansalliset viranomaiset, jotka Eurojust-asetuksen mukaisesti voisivat luovuttaa tietoja Eurojustille. Näitä viranomaisia ovat Poliisi, Rajavartiolaitos ja Tulli. Kun kaikkia Eurojustille asetuksen mukaisesti luovutettavia tietoja ei ole mahdollisesti yksilöidä laissa, niin lain 8 § 1 momenttia täsmennettiin lisäksi siten, että muiden kuin Eurojust-asetuksen 21 ja 21 a artikloissa tarkoitettujen tietojen luovuttaminen Eurojustille sidottaisiin niiden *välttämättömyyteen* Eurojustin tehtävien hoitamiseksi.

Näiltäkään osin kyse ei ole kokonaan uudesta sääntelystä, vaan Eurojust-lain ja henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä annetun lain (1054/2018, ns. rikosasioiden tietosuojalaki) soveltamisen selkeyttämisestä. Lisäksi tavoitteena on ollut perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön huomioiminen.

Direktiivin (EU) 2023/2131 tavoitteena oli neuvoston päätöksen 2005/671/YOS yhdenmukaistaminen EU:n rikosasioiden tietosuojadirektiivin kanssa (direktiivi (EU) 2016/680). Neuvoston päätöksessä 2005/671/YOS vahvistetaan erityiset säännöt terrorismirikoksia koskevasta tiedonvaihdosta ja yhteistyöstä. Edellä mainitun Eurojust-asetuksen muutoksen johdosta neuvoston päätös jatkossa koskee vain Europolin kanssa tehtävää tietojenvaihtoa terrorismirikoksista. Neuvoston päätöksen muutoksen täytäntöönpano ei edellytä kansallisen lainsäädännön muuttamista.

Kansalliselta pohjalta esityksellä esitetään lisäksi Eurojust-lain 5 §:n 2 momenttia muutettavaksi siten, että Eurojustin kansallisen edustajan avustaja voidaan jatkossa määrätä enintään viiden vuoden

kaudeksi. Tämä mahdollistaa jatkossa myös avustajan määräämisen viittä vuotta lyhyemmäksi kaudeksi, mikäli tämä on tarkoituksenmukaista.

Esityksen vaikutukset

Esityksessä ehdotetut muutokset ovat lähinnä oikeudellista tilannetta selventäviä ja niiden tavoitteena on tehostaa Eurojustin piirissä tehtävää terrorismirikoksia koskevaa digitaalista tietojenvaihtoa. Kansallisen jäsenen avustajan toimikauden pituutta koskevan Eurojust-lain 5 §:n 2 momentin muutoksen tavoitteena on joustavoittaa avustajan määräämistä koskevaa nykykäytäntöä. Näiltä osin muutoksilla ei ole taloudellisia vaikutuksia ja muiltakin osin vaikutukset arvioidaan vähäisiksi.

Esityksen tarkoittamat Eurojustin asianhallintajärjestelmän uudistamisesta seuraavat Eurojustia koskevat resurssivaikutukset katetaan EU:n talousarviosta. Käytännössä tämä kattaa komission viitesovelluksen luomisesta, ylläpidosta ja kehittämisestä aiheutuvat kulut.

Asetuksen mukaan kukin jäsenvaltio kuitenkin vastaa sellaisten hajautetun tietojärjestelmän yhteyspisteiden asentamis-, toiminta- ja ylläpitokustannuksista, jotka aiheutuvat sen asiaan liittyvien kansallisten tietojärjestelmien perustamisesta ja mukauttamisesta yhteentoimiviksi yhteyspisteiden kanssa, ja vastaa kyseisten järjestelmien hallinnointi-, toiminta- ja ylläpitokustannuksista. Eurojustin asianhallintajärjestelmän ja kansallisten asianhallintajärjestelmien välisen rajapinnan kansallisesta kehittämisestä ei arvioida aiheutuvan merkittäviä kustannuksia ja ne tulevat katetuiksi osana yleisempää oikeusministeriön hanketta, jolla ohjataan hajautetun tietojärjestelmän käyttöönottoa Suomessa asteittain EU-säädösten edellyttämässä aikataulussa.